

BELEIDSPLAN ARCHEOLOGIE gemeente Brielle

' Koers vastgelegd '

Inhoud

INHOUD	2
1 INLEIDING	4
1.1 DE AANLEIDING: STARTNOTITIE ARCHEOLOGIEBELEID	4
1.2 ARCHEOLOGIEBELEID INZICHTELIJK GEMAAKT!	4
1.3 SAMENVATTING BESLISPUNTEN	5
2 WAT ZIT ER IN DE BODEM IN BRIELLE?	7
ARCHEOLOGISCHE WAARDEN- EN VERWACHTINGENKAART	7
2.1 WETEN WAT JE HEBT!	7
3 WAT KAN BRIELLE MET ARCHEOLOGIE?	9
SELECTEREN EN BENUTTEN	9
3.1 KEUZES MAKEN: JA!	9
3.2 KWANTITATIEVE NORMEN	10
3.3 ARCHEOLOGISCH WAARDEVOLLE GEBIEDEN: MAATWERK!	11
3.4 KWALITATIEVE NORMEN	12
3.5 ARCHEOLOGIE (MEER) BENUTTEN?	18
4 HOE REGELT BRIELLE ARCHEOLOGIE?	20
BESTEMMINGSPLAN, MONUMENTENVERORDENING, BELEIDSKAART,	20
EIGEN ORGANISATIE, AANLEG VAN KASSEN	20
4.1 INLEIDING	20
4.2 WAAROM ARCHEOLOGIE IN DE BESTEMMINGSPLANNEN	20
4.3 ARCHEOLOGIE IN BESTEMMINGSPLANNEN, VIA EEN VERORDENING, OF ALLEBEI?	21
4.4 ARCHEOLOGIE OP DE BELEIDSKAART	22
4.5 ARCHEOLOGIE BELEGD IN DE EIGEN ORGANISATIE	22
4.6 KASSENBELEID GEMEENTE BRIELLE	24
5 WAT KOST ARCHEOLOGIE?	25
5.1 EEN ONDERBOUWDE SCHATTING	25
5.2 JAARLIJKSE KOSTEN	27
BIJLAGEN	29
LEESWIJZER	29
BIJLAGE I	31
ARCHEOLOGISCHE WAARDEN- EN VERWACHTIGENKAART BRIELLE	31
ARCHEOLOGISCHE WAARDEN- EN VERWACHTIGENKAART BRIELLE VESTING	31
BIJLAGE II	32

KWANTITATIEVE NORMEN: MATRIX MET ONDERGRENZEN.....	32
BIJLAGE III	33
ARCHEOLOGISCHE BELEIDSKAARTEN	33
BIJLAGE IV	34
BESTEMMINGSREGELS	34
BIJLAGE V	46
BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN	46
BIJLAGE VI	50
ARCHEOLOGIESPAREND BOUWEN (BIJ KASSENAANLEG).....	50

1 Inleiding

1.1 DE AANLEIDING: STARTNOTITIE ARCHEOLOGIEBELEID

In het voorjaar van 2008 heeft de gemeenteraad van Brielle de Startnotitie archeologiebeleid vastgesteld. In deze nota is een aantal beslispunten vastgelegd ten aanzien van het toekomstige archeologiebeleid in Brielle. Die beslispunten zijn in dit beleidsplan verder uitgewerkt en zijn samengevat opgenomen aan het eind van dit hoofdstuk. Na bespreking in het College van B&W van Brielle kan het beleidsplan worden vastgesteld door de gemeenteraad.

De achterliggende gedachte van de startnotitie is de noodzaak om een actief archeologisch beleid te voeren, om zo min mogelijk afhankelijk te zijn van mogelijke interventies van het rijk of provincie. De gemeente Brielle wil de besluitvorming zoveel mogelijk zelf ter hand nemen. Met de per 1 september 2007 van kracht geworden Wet op de archeologische monumentenzorg wordt een eigen verantwoordelijkheid van gemeenten immers ook verwacht.

Het gaat de gemeente Brielle om een zorgvuldige omgang met het bodemarchief. Maar die omgang vindt niet meer plaats in een isolement van besluitvorming door *alleen* archeologen, maar in een arena waarbij ook gekeken wordt naar de realisatie van de planvorming, het voorkomen van mogelijke vertraging, de kosten van een opgraving, benuttingmogelijkheden en andere aspecten. Kortom: besluitvorming over de omgang met het Brielse bodemarchief in een maatschappelijke context met een duidelijke bestuurlijke, en dus ook politieke verantwoordelijkheid.

1.2 ARCHEOLOGIEBELEID INZICHTELIJK GEMAAKT!

Beleid op het terrein van de archeologie is niet altijd even gemakkelijk te doorgronden. Gaat het nu om behoud in de bodem (in situ) of mag het ook worden opgegraven? Is een Programma van Eisen nu hetzelfde als een Plan van Aanpak en wat moet daar dan in staan? Mag ik als gemeente Brielle zelf bepalen wat ik behoud, of schrijft het rijk of provincie dat voor? Waar staan die afkortingen nu allemaal voor: NOaA, KNA, RACM, IKAW? Welke bodemingrepen zijn wel onderzoeksplichtig en welke niet? Veel vragen, waarop dit beleidsplan een antwoord geeft.

Het archeologiebeleid legt vast hoe de gemeente Brielle met haar bodemarchief omgaat. Die omgang kan het best vertaald worden in vier vragen:

- 1.) Wat heb ik aan archeologie in de bodem?
- 2.) Wat kan ik met archeologie?
- 3.) Hoe regel ik archeologie?
- 4.) Wat kost archeologie?

In de hoofdstukken 2, 3 en 4 zal nader worden ingegaan op deze vragen.

Uitwerkingen – zoals de gevolgde systematiek m.b.t. de selectieagenda – en praktische documenten – een standaard Programma van Eisen, bestemmingsplanvoorschriften, relevant kaartmateriaal etc. - zijn ter wille van de leesbaarheid van dit plan als bijlage opgenomen.

In het plan dat voor u ligt, zijn alle maatschappelijke en archeologische aspecten opgenomen en tegen elkaar afgewogen. De gemeente Brielle heeft duidelijke uitgangspunten voor de omgang met haar bodemarchief vastgesteld. Dat is een flinke stap voorwaarts: voor een zorgvuldige omgang met het bodemarchief en voor de gemeente Brielle.

Wastafeltje uit de 15^e eeuw met notities, die betrekking hebben op de handel in haring, gevonden tijdens een opgraving in Brielle

foto:
Bureau Oudheidkundig
Onderzoek van
Gemeentewerken Rotterdam
(BOOR)

1.3 SAMENVATTING BESLISPUNTEN

Hieronder volgt een opsomming van de beslisapunten die dit beleidsplan bevat.

De gemeente Brielle stelt met dit beleidsplan:

- 1.) de archeologische waarden- en verwachtingenkaart vast en gaat deze zelf bijhouden;
- 2.) ondergrenzen (uitgedrukt in oppervlakte en diepte) vast die duidelijk aangeven of een initiatiefnemer danwel vergunningaanvrager verplicht is archeologisch vooronderzoek te laten verrichten;
- 3.) een archeologische selectie-agenda vast en zal toekomstig archeologisch onderzoek (laten) beoordelen op basis van deze agenda;
- 4.) vast een benuttinganalyse te laten uitvoeren ter vergroting van het draagvlak voor haar archeologiebeleid;
- 5.) vast archeologie(beleid) op te nemen bij herzieningen van bestemmingsplannen;
- 6.) vast de huidige monumentenverordening niet te gebruiken ter bescherming van de op de beleidskaart aangeduide terreinen van zeer hoge archeologische waarde;
- 7.) de bijgevoegde beleidskaarten vast;
- 8.) vast voorlopig geen vaste formatieplaats te creëren maar de benodigde archeologische expertise te betrekken middels vast prijs/productafspraken met archeologische bedrijven en door aanbesteding en contractering per project door middel van een bestek;
- 9.) vast de taakomschrijving van de Archeologische Begeleidingscommissie (ABC) te wijzigen in: ontsluiting van informatie over bodemvondsten en presentatie /cultuureducatie en voorlichting;
- 10.) vast de samenstelling van de Archeologische Begeleidingscommissie (ABC) te wijzigen in: de namens de gemeente optredende archeologisch expert, een vertegenwoordiging van museum en streekarchief en de beleidsmedewerker monumentenzorg, archeologie;
- 11.) vast dat archeologische onderzoekskosten zo veel mogelijk in het kader van de grondexploitatie worden verrekend; daar waar dat niet opportuun is worden kosten voor archeologisch (voor)onderzoek toegerekend aan de verstoorder (lees: vergunningaanvrager);
- 12.) vast bestuurslasten te dekken middels het heffen van leges.

2 Wat zit er in de bodem in Brielle?

ARCHEOLOGISCHE WAARDEN- EN VERWACHTINGENKAART

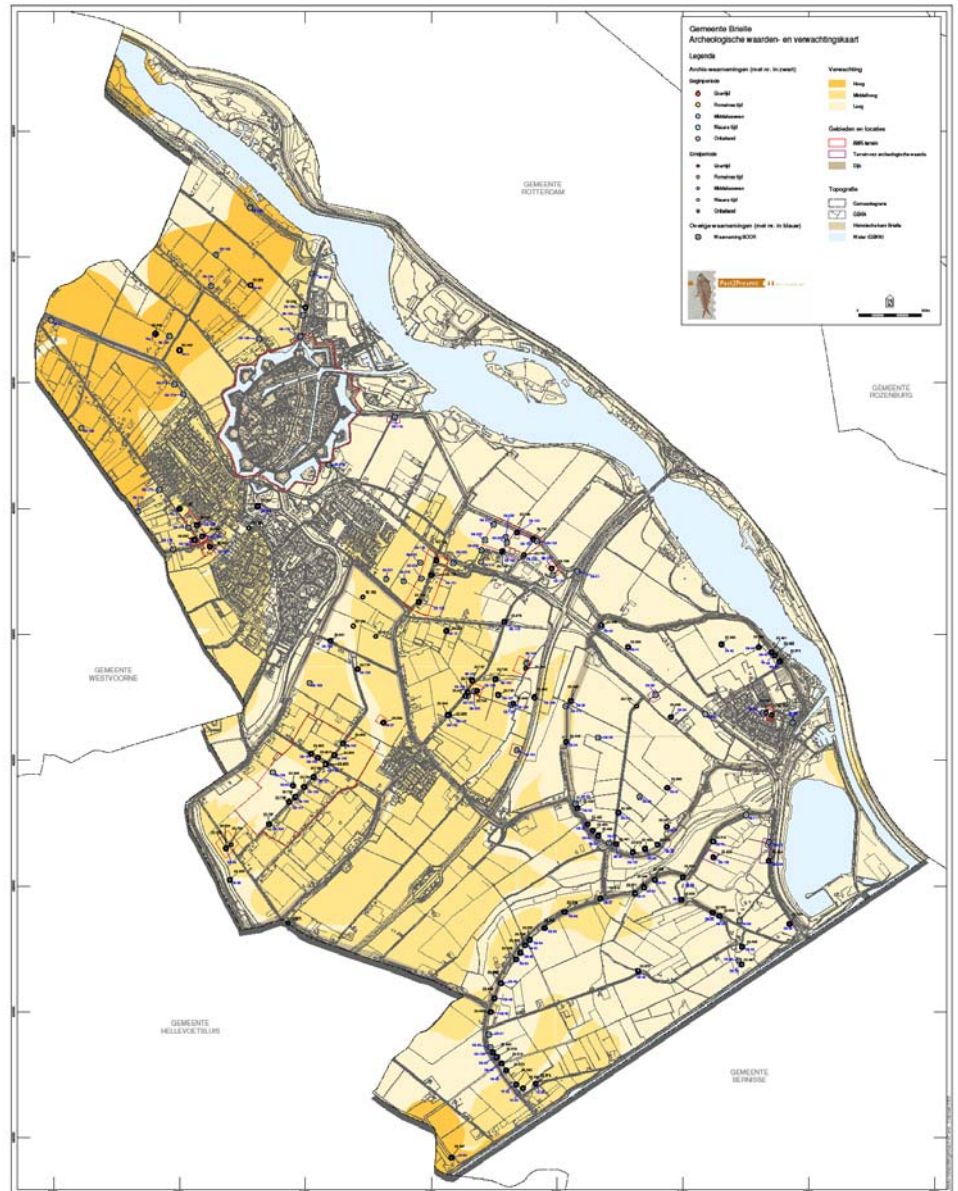
2.1 WETEN WAT JE HEBT!

Beleid op het terrein van archeologie kan alleen zinvol en effectief zijn als je als gemeente weet welke bodemschatten er in de bodem aanwezig zijn. Maar het gaat niet alleen om *gekende* waarden zoals bijvoorbeeld AMK-terreinen of de door de gemeente aangewezen belangrijke terreinen van hoge archeologische waarde binnen de muren van de vesting.

Archeologiebeleid is ook vooruit zien en vooruit denken. Rekening houden met mogelijk te *verwachten* archeologische waarden in de bodem. Om bijvoorbeeld in te schatten of een toekomstige bouwlocatie te maken krijgt met archeologiekosten. Die kosten kunnen dan opgenomen worden in de exploitatie van het te ontwikkelen gebied. Of door vast te stellen dat een te ontwikkelen gebied een lage archeologische verwachting kent. In dat geval hoeft er geen vooronderzoek plaats te vinden en hoeft er geen rekening te worden gehouden met opgravingskosten. Door de gekende en te verwachten archeologische waarden in kaart te brengen dient de kaart als kompas voor de gemeente en voor ontwikkelaars bij mogelijke locatiekeuzen. Tevens geeft de kaart op voorhand al een indicatie dat er archeologiekosten kunnen optreden of dat die afwezig zijn.

Een groot formaat kaart bevindt zich als separate bijlage bij dit beleidsplan. De kaart komt ook digitaal beschikbaar voor de gemeente Brielle. De gemeente Brielle is voornemens de kaart straks zelf bij te houden. Aanpassing van de kaart kan bijvoorbeeld geschieden wanneer er nieuwe vondsten worden gedaan of wanneer gebieden worden verstoord.

Het kaartbeeld is in 2008 en in 2009 besproken met de provincie Zuid-Holland en op verzoek van de provinciaal archeoloog – op basis van de provinciale gegevens – enigszins aangepast. Hieronder staat een kleine afbeelding van de voor de gemeente Brielle opgestelde archeologische waarden- en verwachtingenkaart. De kaart is opgesteld door Past2Present i.s.m. Witteveen +Bos.

Figuur 1.

De archeologische waarden- en verwachtingen kaart van Brielle

3 Wat kan Brielle met archeologie?

SELECTEREN EN BENUTTEN

3.1 KEUZES MAKEN: JA!

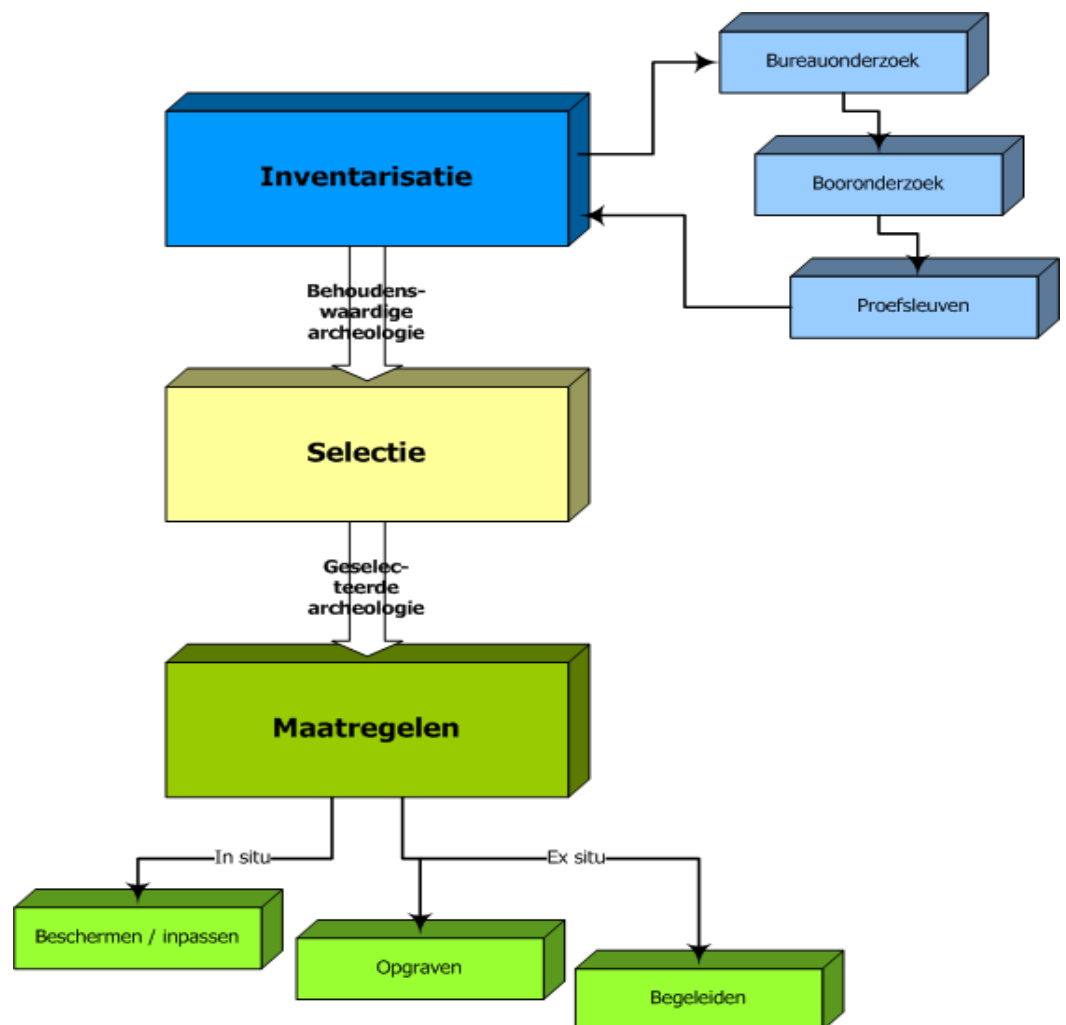
Een aanzienlijk deel van het grondgebied in Brielle kent een middelhoge tot hoge archeologische verwachting. Dat wil zeggen dat de kans aanwezig is dat bij verstoring van deze gebieden archeologische resten zullen worden aangetroffen. Uitgaande van het principe dat archeologiebeleid tegelijkertijd verantwoord en praktisch uitvoerbaar moet zijn, betekent dit dat er keuzes gemaakt moeten worden. In de Startnotitie archeologiebeleid Brielle is daarom bepaald dat er selectiebeleid zal worden geformuleerd, net zoals de gemeente Brielle uit de historische bebouwing boven de grond een keuze heeft gemaakt welke bebouwing in aanmerking komt voor plaatsing op de monumentenlijst en welke niet.

Nu is selecteren onder de grond ingewikkelder dan daarboven. Boven de grond kan worden geselecteerd aan de hand van feitelijk te constateren waarden, terwijl onder de grond meestal op basis van aannames moet worden gewerkt. Die aannames zijn niet altijd even eenduidig. Van sommige gebieden kan op basis van geomorfologie en bekende vindplaatsen worden aangegeven dat de kans op belangrijke archeologische resten (heel) groot is, terwijl van andere gebieden duidelijk is dat als gevolg van bodemverstoringen in het verleden de kans juist erg klein is. Om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de verwachte archeologie, is er een methodiek ontwikkeld om gefaseerd te achterhalen wat er aan archeologie te vinden is op een ontwikkellocatie. Deze methodiek wordt aangeduid met het proces van Archeologische Monumentenzorg, kortweg het AMZ-proces.

Voor er een schop de grond in gaat, wordt er een uitgebreide bureaustudie gedaan. Het plangebied wordt bestudeerd, de bekende archeologische gegevens worden bekeken en er wordt een verwachting opgesteld. Is er reden om aan te nemen dat de bodem ernstig verstoord is, en er dus geen archeologie meer aanwezig zal zijn, dan is verder onderzoek niet nodig en kan de bouw beginnen. Lijkt het erop dat er wel overblijfselen uit het verleden aangetroffen kunnen worden, dan wordt dat nader onderzocht. Is de bodemopbouw intact? Zijn er sporen aanwezig? En in wat voor staat zijn die? Wordt er niets aangetroffen, of zijn

de overblijfselen van een dermate slechte kwaliteit dat we er niets meer van kunnen leren, dan kan besloten worden om geen verder onderzoek meer te doen. Zijn er wel resten uit het verleden aangetroffen in goede staat, dan doet men een uitspraak over de behoudenswaardigheid van de aangetroffen overblijfselen. Hoe belangrijk zijn deze resten? Willen we die intact in de bodem bewaren? Soms is het mogelijk de bouwplannen aan te passen, waardoor de archeologie bewaard kan blijven onder bijvoorbeeld een park. Soms kan dat niet: in dat geval wordt alles opgegraven. In onderstaand figuur is het AMZ-proces schematisch weergegeven.

Hoe kan de gemeente Brielle hierin selecteren? Hiervoor zijn twee soorten normen ontwikkeld, die hieronder gepresenteerd worden.

3.2 KWANTITATIEVE NORMEN

De eerste keuze heeft betrekking op de eerste fase van het AMZ-proces: de inventarisatie. Wanneer moet een inventariserend onderzoek worden uitgevoerd?

De Wet op de archeologische monumentenzorg gaat uit van de noodzaak van archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan 100 m². Gemeenten kunnen echter van die norm afwijken (naar boven en naar beneden) als zij daarvoor een deugdelijke motivering aanvoeren.

In opdracht van de gemeente heeft het archeologisch adviesbureau Past2Present aan de hand van een inventarisatie van bodemverstorende activiteiten in de gemeente Brielle becijferd dat de gemiddelde grondverstoring per vergunning in de gemeente Brielle beduidend lager ligt dan het landelijke gemiddelde (70m² in Brielle tegen 324 m² landelijk). Verder blijkt dat bij archeologisch onderzoek voor grondverstoringen dieper dan 50 centimeter en groter dan 250 m² ruim 60% van het te verstoren grondgebied archeologisch wordt onderzocht, terwijl daarmee slechts 4,15% van de vergunningen wordt belast met een archeologische onderzoeksplicht. Door de norm voor onderzoek in gebieden met een (middel-) hoge verwachting bij 250 m² te leggen wordt dus nog altijd een aanzienlijk deel van het archeologisch bodemarchief onderzocht terwijl slechts een zeer kleine minderheid van de initiatiefnemers met een onderzoeksplicht wordt geconfronteerd. De basisnorm in het gebied buiten de vesting - gebieden met een hoge en middelhoge verwachting, aangeduid als 'Waarde- archeologie 4' - stelt de gemeente Brielle vast op een ondergrens van 250m² en een diepte van 50cm. De ondergrens voor deze gebieden is ondanks hun verschillende archeologische verwachting (hoog en middelhoog) gelijk. Deze gelijke ondergrens heeft te maken met de niet geringe kans ook in de oude veengebieden (middelhoge verwachtingsgebied) toch nog archeologische sporen aan te treffen. Dit zal alleen het geval zijn indien de bovenlaag van het veen intact is. Voor deze veengebieden wordt daarom een speciaal regime aanbevolen: uit booronderzoek zal moeten blijken of de bovenlaag verstoord is. Als dat in de boorfase wordt vastgesteld, kan verder onderzoek – proefsleuven, opgraven – in deze gebieden, dus met een middelhoge verwachting, achterwege blijven.

Met de hierboven genoemde grens is een goed evenwicht gevonden tussen de uitgangspunten 'verantwoord', ook in archeologische zin, en 'praktisch uitvoerbaar', zoals verwoord in de inleiding. Een verdere onderbouwing voor deze basisnorm is te vinden in de Startnotitie.

In gebieden met een lage archeologische verwachting gelden geen archeologische voorschriften.

3.3 ARCHEOLOGISCH WAARDEVOLLE GEBIEDEN: MAATWERK!

Na aldus een basisnorm te hebben vastgesteld moet worden ingezoomd op die gebieden die om een meer toegesneden aanpak vragen. Dit zijn de gebieden waarvoor op basis van geomorfologie, historische bronnen en bekende vindplaatsen bij een geringere ingreep dan de basisnorm al inventariserend vooronderzoek nodig is omdat de trefkans daar (veel) groter is. Het gaat dan uiteraard om het grondgebied binnen de vesting, de AMK-terreinen en de op de

kaart aangegeven dijken. Van deze plaatsen is bekend dat zij (over het algemeen) een hoge tot zeer hoge archeologische waarde hebben.

Voor wat betreft de gemeentelijke monumenten (zie de beleidskaart) waarvan de meeste binnen de vesting liggen, stelt de gemeente Brielle vast dat daar bij elke verstoring archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden. Het gaat dan in het bijzonder om een groot aantal kloosterterreinen.

De gemeente Brielle stelt de onderzoeksgrens voor wat betreft het grootste deel van de vesting vast op 30m² met een maximaal toegestane verstoringsdiepte van 30cm. Immers, de kans dat hier al op 30 cm beneden het maaiveld archeologische sporen worden aangetroffen is groter dan in het – eerder sporadisch bewoonde – buitengebied buiten de vesting. Kleine(re) bodemverstoringen – bv. de aanleg van een schuur of serre - blijven daarmee mogelijk zonder vooronderzoek. Bij een iets substantiëlere verstoring (groter dan 30m² en dieper dan 30 cm) is vooronderzoek hier evenwel verplicht. Hierbij is de verhouding tussen archeologisch resultaat en opgelegde vergunning-plichten belangrijk om in het oog te houden. Op basis van die afweging kiest Brielle ervoor in een klein deel binnen de vesting (zie de beleidskaart) een iets grotere verstoring toe te staan zonder vergunning, namelijk tot een oppervlakte van 100m² en een diepte van 30cm. Het betreft hier een later in ontwikkeling gebracht deel van de vesting met een aanmerkelijk dunner spoor van archeologische vondsten.

Als het gaat om het vaststellen van een ondergrens voor wat betreft een verstoring van AMK-terreinen en de op de (beleids)kaart aangegeven dijken kiest Brielle ook hier voor een ondergrens van 100m² en een diepte van 30cm. Immers, ook hier is de trefkans op archeologische sporen in de bodem groot. Geraadpleegde bronnen zoals gegevens afkomstig van de RDCE (de voormalige Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten), BOOR en de provincie Zuid-Holland bevestigen die hoge trefkans.

Op basis hiervan kan een matrix worden samengesteld waaruit duidelijk blijkt voor welke gebieden in Brielle welke oppervlakte- en dieptegrens geldt. Deze matrix is te vinden als separate bijlage).

3.4 KWALITATIEVE NORMEN

Waar opgegraven wordt, worden keuzes gemaakt. Het is namelijk niet mogelijk om alle archeologische sporen in de bodem in Brielle te onderzoeken en te bewaren, hoe graag we dat soms ook zouden willen. Van belang is dan het maken van verantwoorde keuzes. Maar wat is dan belangrijk, en wie bepaalt dat? Uiteindelijk is de keus aan de gemeente. De Wet op de archeologische monumentenzorg bevat immers geen inhoudelijke norm wat gemeenten wel en niet zouden moeten bewaren. In Nederland is door het rijk geïnventariseerd wat we precies weten, en ook wat we niet weten, over de verschillende perioden in ons land.

Archeologisch onderzoek in 1998 van de stadsmuur bij de Langestraat in Brielle

foto: BOOR

Die gegevens staan in de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA). Daarbij heeft het rijk ook een zogenaamde archeologiebalans opgesteld: Archeologiebalans 2002. Hierin staat vermeld welke archeologische onderzoeken er per archeo-regio zijn uitgevoerd. Op basis van die gegevens is door het archeologisch adviesbureau Past2Present een systematiek ontwikkeld waarbij er voor elke gemeente in Nederland een

eigen archeologische selectie-agenda kan worden samengesteld met een prioriteit voor perioden en voor zogenaamde kennisthema's. Of een vondst van belang is wordt vastgesteld aan de hand van de drie criteria: fysieke kwaliteit (o.a gaafheid, conservering), inhoudelijke kwaliteit (o.a zeldzaamheid, ensemble/contextwaarde) en belevingswaarde.

Die systematiek geeft gemeenten de mogelijkheid - nadat er inventariserend onderzoek is uitgevoerd waarbij is vastgesteld of er sprake is van behoudenswaardige archeologische sporen - eigenstandig vast te stellen of die behoudenswaardige sporen ook dienen te worden opgegraven en zo ja met welke vraagstelling die opgraving plaatsvindt. Op deze wijze kan de gemeente Brielle zelf richting geven aan haar archeologisch onderzoek met de mogelijkheid accenten te kiezen die passen bij de vormgeving van een eigen Brielse archeologische danwel cultuurhistorische identiteit.

De voorgestelde selectie-agenda en kennisthema's zijn besproken met mevr. drs. M. Holtrop (hoofd Historisch Museum Brielle) en dhr. drs. A. van Houwen (adjunct-streekarchivaris, streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg), beide lid van de Archeologische Begeleidings Commissie.

Op basis van de voorstellen en de besprekingen met deze leden is de hierna volgende periode-agenda en aanwijzing van kennisthema's tot stand gekomen:

Selectievoorstel:

- Late Bronstijd t/m Midden IJzertijd (1100-250 v C)
- Late IJzertijd – Vroeg Romeinse tijd (250 v C- 70 n C)
- Midden Romeinse tijd (70-270)
- Laat Romeinse tijd – Vroege Middeleeuwen (270-525)
- Vroege Middeleeuwen (525-900)
- Late Middeleeuwen (900-1500)
- Nieuwe Tijd (1500-heden)

Niet geselecteerd:

- Paleolithicum (tot 35000 v C)
- Laat Paleolithicum– Mesolithicum (35000-6450 v C)
- Laat Mesolithicum– Midden Neolithicum (6450-2850 v C)
- Laat Neolithicum– Midden Bronstijd (2850-1100 v C)

Schematisch ziet de de onderzoeksagenda van Brielle er dan zo uit:

	Paleo-geografie	Nederzettingen	Grafvelden	Economie & landgebruik	Locatiekeuze	Sociaal-politieke org.	Religie & cultus	Processen
11 NT								
10 LME								
9 VME								
8 LROM-VME								
7 MROM								
6 LIJZ-VROM								
5 LBRO-MIJZ								
4 LNEO-MBRO								
3 LMESO-MNEO								
2 LPALEO-MESO								
1 PALEO								

Groen: vallend in de archeologische agenda van Brielle
 Rood: vallend buiten de archeologische agenda van Brielle.

Het toegepaste selectiebeleid resulteert voor Brielle in een zestal kennisthema's:

- Nederzettingen;
- Grafvelden;
- Economie & landgebruik;
- Locatiekeuze;
- Sociaal-politieke organisatie
- Religie en Cultus.

Tijdens de bijeenkomsten met mevr. drs. M. Holtrop en dhr. drs. A. van Houwen

zijn uit deze kennisthema's een tweetal overkoepelende hoofdthema's benoemd:

- Een productief verleden
- Een prominente plaats

Een productief verleden

Het gebied rondom Brielle heeft door de aanwezigheid van veel water de mogelijkheid geboden dat op verschillende manieren te exploiteren. Niet alles zal direct zichtbare sporen hebben achtergelaten in het landschap. Ten eerste is er visserij gepleegd. Hiervoor zijn schepen en aanlegplaatsen gebouwd. De visproducten, en met name het afval daarvan, zullen in archeologische context zijn achter gebleven. Hoeveelheden en soortenrijkdom geven een beeld van een florerende arbeidstak. Ten tweede is het water gebruikt als handelsweg. Lang is er een directe verbinding geweest met zowel de Noordzee als het achterland. In feite kan deze situatie al in de Romeinse tijd zijn geëxploiteerd. Zeker zal de waterweg in de Middeleeuwen zijn gebruikt. Zo was er immers via de Brielse Maas en het Brielse Gat een directe verbinding met Rotterdam. Tenslotte zijn er in de regio aanwijzingen voor de productie van zout uit zeewater. Deze dateert uit de Midden IJzertijd. De productie hiervan kan een machtsbasis hebben betekend aangezien de zouttransporten over grote afstanden te volgen zijn, vanwege de aardewerk-productie, zijnde tevens het verpakkingsmateriaal.

Agrarische productie is iets van alle tijden; vanaf de vroegste kolonisten in het gebied tot heden ten dage. De mens heeft al het mogelijke gedaan om het landschap geschikt te krijgen voor bewoning en (agrarische) bewerking.

Al vanaf het begin zal de productie een gecontroleerd proces zijn geweest, waaraan macht en status ontleend konden worden. Dit zal zich op meerdere vlakken hebben gemanifesteerd. Onderzoeksvragen hiernaar zullen vooral in de richting gesteld kunnen worden naar het ontstaan van deze productie, de uitingsvormen daarvan, de producten en de ontwikkelingen daarvan in groei van macht en status. Waar in de IJzertijd vooral sprake was van zelfvoorziening is er een omslag in de Romeinse tijd merkbaar naar surplusproductie. Deze overproductie kon hebben plaatsgevonden door een omvorming van de rurale context tot een proto-villa systeem.

Een prominente plaats

Het natuurlijke landschap rondom Brielle is van grote invloed op de inrichting en het gebruik van het gebied geweest. In het verleden was dit niet anders. Bepaalde elementen werden zelfs speciaal opgezocht en gebruikt. Hieruit kunnen we soms enige concepten die ten grondslag lagen aan de inrichting en gebruik van het gebied afleiden.

Extreem weinig is bekend over prehistorische begraafplaatsen. Het landelijke beeld is dat plaatselijk grafheuvels zijn opgericht, waarbij na het primaire gebruik als begraafplaats de plek een mythische lading krijgt en gebruikt wordt als verzamelplaats voor rituele activiteiten. De locatie van de grafheuvels zal een extra dimensie hebben gegeven, aangezien deze op een hoogte zijn opgeworpen.

Dezelfde grafheuvelgroep kan een rol hebben gespeeld als 'landmark', waarmee een claim op het landschap kon worden aangeduid. De grafheuvels dateren echter in de regel uit een oudere periode dan tot nog toe in de gemeente Brielle is aangetroffen. Hetzelfde concept kan zijn optreden in de IJzertijd en bij jongere grafvelden. Helaas zijn deze contexten vooralsnog niet bekend.

Niet alleen het grafveld zelf is van belang, ook de bijbehorende nederzetting en hun beider plaats in het landschap. Een periode-doorsnijdend thema kan dan zijn: de ligging van de nederzettingen/grafvelden. Waarom juist daar? Hoe was het landschap hierop van invloed?

Het kennisthema 'Een prominente plaats' kan ook worden geaccentueerd door de gebouwen die worden neergezet. In hoeverre is macht en status daar aan af te lezen? Waarom staan de gebouwen daar waar ze worden aangetroffen? Welke andere uitingen van macht en status zijn aan te treffen, en wat zegt dit over de sociale verhoudingen?

Of er in de Romeinse tijd al een centrumfunctie is geweest met prominente gebouwen ligt niet in de lijn der verwachtingen. Al zou de naam Brielle afgeleid zijn van een Keltisch woord brogilo, en daarmee mogelijk een continuïteit van plaats aangeven. Wel zullen de boerderijen ondanks hun rurale context een centrum hebben gehad van waar de importgoederen betrokken konden worden. Tot op heden zijn in de omgeving van Brielle vooral alleenstaande boerderijen aangetroffen, slechts zelden is sprake van een concentratie van meerdere gebouwen. Hier zal het landschap zeker van invloed zijn geweest.

Prominente bouwwerken zijn er ook in de Middeleeuwen, zoals blijkt uit de mottes en ridderhofsteden. Met name de Heren van Voorne zullen zich op deze wijze hebben gemanifesteerd. Zo'n centrale plaats zal naast het uitbeelden van status ook een element van bescherming in zich gedragen hebben. Bescherming tegen woestelingen die het land kwamen plunderen, maar ook bescherming tegen de niet aflatende zee. Het aantal mottes of vliedbergen is daar een mooi voorbeeld van.

De meest in het oog springende prominente plaats is natuurlijk de stad Brielle. De stad ontwikkelt zich vanuit de Middeleeuwen tot een handels- en machtsbasis in de regio. Het heeft zijdelings een plaats gekregen in de nationale geschiedenis als de locatie waar de roemruchte Geuzen zijn opgetreden tijdens de Tachtigjarige Oorlog.

In de onderzoeksvragen met betrekking tot Brielle zijn zoveel mogelijk vragen verwerkt die betrekking hebben op deze overkoepelende thema's en de andere Brielse kennisthema's. Een belangrijk element bij alle vragen en thema's is dat ook de link tussen het heden en het verleden duidelijk gekenschetst wordt. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de **bloeitijd** van Brielle door **visserij & handel**, de **bewoningsgeschiedenis** en de **vesting**.

Het opgraven van de wand van een boerderij uit de Romeinse tijd tijdens de opgraving op het bedrijventerrein 'Seggelant' in 2000 te Brielle

foto: BOOR

Dit selectiebeleid (kwalitatieve normen) van de gemeente Brielle is bedoeld voor twee verschillende groepen. Allereerst is daar natuurlijk de gemeente zelf. De geselecteerde kennisthema's kunnen bijdragen aan de identiteit van de gemeente. De gekozen kennisthema's kunnen hier een versterkende rol in spelen. De geselecteerde kennisthema's kunnen op een aansprekende wijze voor een breder publiek worden gepubliceerd.

Ten tweede dient dit selectiebeleid ook een archeologisch-inhoudelijk doel. De geselecteerde kennisthema's vormen de basis voor wetenschappelijke onderzoeksvragen. Archeologen gebruiken die om te bepalen of een vindplaats in

aanmerking komt voor verder onderzoek, en vervolgens bij het onderzoeken van de vindplaats. De wetenschappelijke vragen zorgen ervoor dat iedere geselecteerde vindplaats gericht wordt onderzocht, en zo een bijdrage levert aan de kennis over het verleden. De geselecteerde kennisthema's worden vertaald in wetenschappelijke vragen, specifiek gericht op de archeologische beroepsgroep die ermee zal werken.

Deze onderzoeksvragen, alsmede een gedetailleerde wetenschappelijke uitwerking van dit voor de gemeente Brielle opgestelde selectiebeleid is te vinden als bijlage op de bijgevoegde cd-rom.

3.5 ARCHEOLOGIE (MEER) BENUTTEN?

Sporen in de bodem en vondsten uit de bodem vertellen een verhaal. Hoe er werd gewoond in Brielle, wat er werd gegeten, gedronken, hoe men zich verplaatste, of er mogelijke gevechten werden geleverd etc. Archeologie is dus ook een bijzondere ontwikkelkracht.

De gemeente Brielle vindt het van veel belang om in te zetten op het verder benutten van archeologie. Het is immers *de* reden waarom we archeologisch onderzoek uitvoeren. Op deze wijze wordt het draagvlak voor archeologie verder vergroot. Dat is een aspect wat niet uit het oog mag worden verloren. Draagvlak voor archeologie is immers van groot belang omdat met de hedendaagse wetgeving er ook financiële inspanningen (kunnen) worden gevraagd van burgers en bedrijven.

De wijze waarop en de mate waarin de gemeente Brielle meer draagvlak wil creëren en archeologie meer wil benutten moet evenwel nog worden vastgesteld. Dit benuttingsbeleid zal worden besproken met en worden vastgesteld in overleg met vertegenwoordigers van relevante organisaties zoals het Historisch Museum Brielle en het streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg. Hieronder volgen enkele aanzetten en voorbeelden die zouden kunnen worden gebruikt om dit aspect van het archeologiebeleid verder vorm te geven.

Op de korte termijn kan archeologie via tijdelijke media voor een groter publiek worden ontsloten. Historisch interessante periodes of thema's kunnen op tijdelijke pagina's worden toegevoegd aan de website van de gemeente, bij grote(re) archeologische onderzoeken kunnen folders worden uitgebracht of tijdelijke tentoonstellingen ingericht. Voor scholen zijn al specifieke actielijnen uitgezet zoals het ontwikkelen van lespakketten of het doceren van een geschiedenisles door een archeoloog. Educatieve programma's zijn vervaardigd door SVPR en het museum. Hier kan mogelijk een follow-up aan gegeven worden, waarbij er aan gedacht kan worden recente opgravingsresultaten te betrekken.

Als het gaat om het benutten van archeologie op de meer lange termijn kan gedacht worden aan het verbinden van archeologie met andere beleidsterreinen.

Zo zijn archeologie en landschap nauw met elkaar verbonden. De mens heeft immers altijd gebruik gemaakt van het landschap: eerst door die delen te bewonen die daarvoor het meest geschikt waren, later door het landschap naar eigen behoefte in te richten. Archeologie biedt tal van aanknopingspunten bij dit streven, niet alleen in recreatieve zin maar ook als versterker van de identiteit van de gemeente. In het selectiebeleid staan de perioden en kennisthema's waaraan de

gemeente specifiek aandacht wil schenken en die aansluiten bij de identiteit van Brielle. Deze thema's kunnen worden gebruikt bij de *citymarketing* van Brielle. Archeologie kan, zelfs als het onzichtbaar onder de grond aanwezig is, beleefbaar worden gemaakt door middel van concrete producten als fiets- en wandelroutes, maar ook door het plaatsen van kunstobjecten die verwijzen naar het verhaal van het verleden langs deze routes. De resultaten van eventueel archeologisch onderzoek voorafgaand aan de ruimtelijke ontwikkeling kunnen worden gebruikt bij het ruimtelijk ontwerp of de landschappelijke inrichting, en op die manier meerwaarde verlenen aan de betreffende ontwikkeling. Dit wordt wel aangeduid met *return on investment*.

Open dagen bij archeologisch onderzoek trekken altijd veel belangstellenden

4 Hoe regelt Brielle archeologie?

BESTEMMINGSPLAN, MONUMENTENVERORDENING, BELEIDSKAART,

EIGEN ORGANISATIE, AANLEG VAN KASSEN

4.1 INLEIDING

Het vastleggen van de omgang met het bodemarchief gebeurt door gemeenten hoofdzakelijk via bestemmingsplannen. Het is daarom van belang als gemeente Brielle te bezien op welke wijze dat in dit r.o.-instrument het beste kan geschieden. Een ander instrument is uiteraard de monumentenverordening. Wil de gemeente Brielle de omgang met archeologische waarden in de bodem goed regelen, dan is het ook zaak na te denken over mogelijke consequenties van deze nieuwe verplichting voor de ambtelijke organisatie. Zelfstandig besluiten over de omgang met het bodemarchief brengt immers een aantal extra taken met zich mee. Hieronder worden deze verschillende (meer regelgevende en organisatorische) aspecten verder toegelicht.

4.2 WAAROM ARCHEOLOGIE IN DE BESTEMMINGSPLANNEN

Op grond van de Wet op de archeologische monumentenzorg is de gemeente verplicht om bij het vaststellen van nieuwe bestemmingsplannen danwel aanpassing(en) van oude plannen, rekening te houden met archeologie. Indien dit niet gebeurt, kan de provincie Zuid-Holland – op basis van de huidige Wro bijvoorbeeld een zienswijze indienen; dat betekent vertraging in de voortgang van bestemmingsplannen en dat dient voorkomen te worden.

Ook heeft de provincie de bevoegdheid – op basis van de Wamz - archeologische attentiegebieden aan te wijzen. Consequentie hiervan is dat gemeenten worden verplicht hun bestemmingsplan(nen) te wijzigen. Het is derhalve zinvol, als gemeente Brielle, een besluit te nemen op welke wijze rekening gehouden gaat worden met archeologie in de bestemmingsplannen in Brielle.

4.3 ARCHEOLOGIE IN BESTEMMINGSPLANNEN, VIA EEN VERORDENING, OF ALLEBEI?

Met de vaststelling van dit beleidsplan kan de gemeente Brielle (op)nieuw vast te stellen bestemmingsplannen 'archeoproof' maken zodat aan de wettelijke eis wordt voldaan. Om daar praktisch uitvoering aan te geven bevinden zich in bijlage V bestemmingsregels die in nieuwe bestemmingsplannen kunnen worden opgenomen.

Daarmee is de conditie archeologie evenwel nog niet geregeld in *alle* bestemmingsplannen. In de loop der jaren, bij een voortgaande actualisering van bestemmingsplannen, zal de conditie archeologie, zoals vastgelegd in dit beleidsplan, langzamerhand gaan gelden in alle bestemmingsplannen. Nadeel hiervan is dat in het ene bestemmingsplan de omgang met het bodemarchief wel is geregeld en in andere bestemmingsplannen niet. Een bepaalde mate van rechtsongelijkheid is hiervan het gevolg. Het is overigens mogelijk daar als gemeente Brielle voor te kiezen.

Vervolgens is de vraag aan de orde hoe als gemeente Brielle om te gaan met de op de beleidskaart aangeduide gemeentelijke terreinen (16) van zeer hoge archeologische waarde, waarvan de meeste zijn gelegen binnen de vesting. Deze kunnen beschermd worden op basis van de monumentenverordening. Planologisch kunnen ze beschermd worden wanneer het bestemmingsplan Vesting opnieuw wordt vastgesteld. De verwachting is dat dit over enkele jaren zal geschieden.

Verankering van archeologie in bestemmingsplannen (1), het mogelijk aanwijzen van bepaalde archeologische terreinen op basis van de monumentenverordening danwel het kiezen voor planologische bescherming middels een versnelde aanpassing van bestemmingsplannen (2) of het laten opstellen van een paraplubestemmingsplan (3) is een afweging tussen tijd, beschikbare middelen en het gewenste beschermingsniveau van het bodemarchief.

De gemeente Brielle kiest er voor dit beleidsplan zo spoedig mogelijk vast te stellen. Dit levert aldus de archeologische eisen op die gesteld kunnen worden bij de toekomstige afgifte van bouw-, aanleg- en sloopvergunningen alsmede diverse ontheffingen (binnenplanse ontheffingen, tijdelijke ontheffingen en ontheffingen als genoemd in nieuwe Wro) en projectbesluiten.

Daarna kiest de gemeente Brielle ervoor de archeologische planregels bij elke herziening van een bestemmingsplan op te nemen.

De gemeente Brielle ziet af van het aanwijzen van de 16 terreinen van zeer hoge archeologische waarde als gemeentelijk monument op basis van de monumentenverordening. Dat zou een tijdrovende en kostbare exercitie worden (aanschrijven van veel terreineigenaren, mogelijke bezwaren tegen aanwijzing etc.) waarmee "slechts" alleen deze terreinen bescherming zouden genieten.

4.4 ARCHEOLOGIE OP DE BELEIDSKAART

De archeologische waarde- en verwachtingenkaart is ongeschikt om te gebruiken als kaart in een bestemmingsplan. Voor dit doel is een eenvoudiger kaart – *een beleidskaart* - noodzakelijk met een overzichtelijke legenda. Een legenda die inzichtelijk maakt welke voor welke gebieden op de (bestemmings)plankaart straks een dubbelbestemming archeologie geldt en die een koppeling mogelijk maakt met de voor de gebieden voorgestelde oppervlakte- en dieptegrenzen ten aanzien van de archeologische onderzoeksplicht. De kaart maakt uiteraard ook inzichtelijk voor welke gebieden geen archeologische onderzoeksplicht geldt. De *beleidskaart* Brielle (plus een aparte kaart van de vesting) is opgenomen in bijlage IV.

4.5 ARCHEOLOGIE BELEGD IN DE EIGEN ORGANISATIE

Het uitvoeren van archeologiebeleid brengt een aantal extra werkzaamheden met zich mee. Immers, af te geven vergunningen bevatten straks ook een component 'archeologie'. Bij de beoordeling en afgifte zal daar uiteraard rekening mee moeten worden gehouden. En hoe gaat de gemeente Brielle straks rekening houden met archeologie in het kader van haar grondbeleid?

Het voeren van archeologiebeleid heeft dus consequenties voor de organisatie (werkprocessen). Als het gaat om de werkprocessen kan de gemeente Brielle er voor kiezen deze te combineren met de nieuwe beleidsprocessen die worden ingevoerd in verband met de omgevingsvergunning. Omdat er over de omgevingsvergunning nog te veel onduidelijkheden bestaan kiest Brielle er nu niet voor deze werkprocessen te combineren.

Ook is de gemeente regelmatig zelf opdrachtgever als het gaat om uit te voeren booronderzoek, proefsleuven of opgravingen. Daar volgen taken uit: het toetsen van PvE's, het vaststellen van selectiebesluiten, mogelijke inspectie-en

handhavingstaken etc. Ook dan wordt van de gemeente Brielle archeologische expertise verwacht.

De Archeologische Begeleidings Commissie adviseert het college over aspecten verband die verband houden met ondergrondse cultuurhistorie, waarbij de uitgangspunten zijn behoud van het archeologisch erfgoed, documentatie en onderzoek, voorlichting en educatie. Tot op heden is het toetsen van bouwontwikkelingen op archeologische implicaties en advisering over de omgang met archeologische waarden, zeker qua tijdsbesteding, de hoofdtaak van de ABC. Met de vaststelling van het archeologiebeleid komt deze taak te vervallen. Het takenpakket wordt gewijzigd in advisering over het te voeren archeologisch beleid, het toezien op zorgvuldig beheer van de bodemvondsten, de ontsluiting van informatie over bodemvondsten, presentatie/cultuureducatie en voorlichting.

Tevens wordt de samenstelling van de commissie gewijzigd:

- tot begin 2008 werd de archeologische expertise geleverd door dhr. Van Trierum (archeoloog bij BOOR) en dhr. Herweijer (amateur archeoloog), beide heren zijn inmiddels vertrokken. De heren worden vervangen door een door de gemeente in te huren archeologische expert(s).
- de commissie wordt voorgezeten door wethouder Heijboer; gelet op de advisering van de ABC aan het college verlaat de wethouder de ABC
- museum, streekarchief en beleidsmedewerker monumentenzorg, archeologie blijven in commissie.

De benodigde archeologisch-inhoudelijke expertise voor Brielle kan op een aantal manieren worden verkregen:

1. creëren van een formatieplaats;
2. detachering;
3. vaste prijs/productafspraken met archeologische bedrijven per jaar voor terugkerende werkzaamheden;
4. aanbesteding en contractering per project door middel van een bestek;
5. opzetten van een regionale archeologiedienst met buurgemeenten;
6. Een combinatie van mogelijkheden.

Als het gaat om beleid en handhaving wordt voorgesteld om het beleidsplan gelijk in te voeren maar de eerste twee jaar na vaststelling van dit beleidsplan te gebruiken als *pilotfase* om de werkelijke belasting goed in kaart te brengen, waarna de meest economische manier om het beleid vorm te geven kan worden vastgesteld. Geschat wordt dat hiervoor 0,7 fte noodzakelijk is. Tevens kan in dat jaar het beleidsplan worden geëvalueerd.

De gemeente Brielle kiest nu niet voor het creëren van een vaste formatieplaats. Gezien de ontwikkeling van archeologiebeleid in buurgemeenten ligt ook het entameren van een regionale archeologiedienst (aantrekken van een regio-archeoloog) niet voor de hand. Als het gaat om het betrekken van de benodigde expertise zal dat voorlopig per project afgewogen blijven worden. Detachering is eventueel een mogelijkheid als blijkt dat in de komende jaren de vraag naar benodigde expertise beter van buiten kan worden betrokken dan aansturing per project vanuit het gemeentelijk apparaat zelf.

4.6 KASSENBELEID GEMEENTE BRIELLE

In de gemeente Brielle kan met enige regelmaat de bodem verstoord worden ten behoeve van de aanleg van kassen. Karakteristiek aan deze bouw is dat er een relatief groot oppervlakte bestemd wordt, maar de bodemverstoring over het algemeen gering is. De aantasting van het bodemarchief is bij kassenbouw dan ook over het algemeen relatief klein. Kostbare opgravingen kunnen dan ook vaak vermeden worden.

Essentie van het kassenbeleid van de gemeente Brielle is dat er voor verstoring van grotere aaneengesloten oppervlakten - bassins, dockshelters, een weg, woning of bedrijfsgebouw – altijd archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden, uiteraard daar waar het gaat om bodemverstoringen groter dan de aangegeven ondergrenzen van de gemeente.

Daar waar het gaat om bodemverstoringen als gevolg van onderheiding (vaak de grootste oppervlakten maar met relatief zeer weinig bodemverstoring) is het

uitgangspunt van de gemeente hier geen opgraving(en) voor te schrijven maar de wellicht aanwezige archeologische informatie die wordt verstoord veilig te stellen middels booronderzoek. Deze aanpak is ook gevolgd in het gebied Brielle-Piek.

Daar waar opportuun zet de gemeente daarna in op archeologiesparende maatregelen. In bijlage VI staat een voorbeeld hoe dat mogelijk te realiseren is. Op deze wijze geeft Brielle vorm aan beleid waarmee kosten kunnen worden bespaard en er tevens verantwoord wordt omgegaan met het bodemarchief.

5 Wat kost archeologie?

5.1 EEN ONDERBOUWDE SCHATTING

De berekeningen die hieronder volgen zijn gebaseerd op gegevens van de gemeente Brielle, aangevuld met kengetallen van vergelijkbare gemeenten. Desalniettemin dient deze berekening vooral als rekenkundige exercitie om de omvang van de kosten inzichtelijk te maken. Het gaat hier dus niet om een exacte berekening, maar wel een om een zo betrouwbaar mogelijke benadering. De keuze voor de uiteindelijke verdeling van de kosten over de verschillende kostendragers is uiteraard aan het gemeentebestuur.

De kosten worden uitgerekend in een model dat functioneert als een trechter. Aan de 'bovenkant' worden in de trechter allerhande getallen gestoken en aan de 'onderkant' komen er vier uitkomsten uit: bestuurslasten en uitvoeringskosten die voortvloeien uit de zorg voor het bodemarchief, elk vanuit respectievelijk het traject van gemeentelijke vergunningverlening en vanuit de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente.

De getallen zijn ontleend aan de gegevens die bekend zijn over archeologie en de ruimtelijke ordening in de gemeente Brielle en worden daarnaast aangevuld met de verzameling kengetallen van Past2Present met betrekking tot de kosten en tijdsduur van diverse beleids- en archeologische werkzaamheden.

De basis is een inventarisatie van de groningrepen in de gemeente: het aantal vergunningen, hun verdeling in grootteklassen en de gemiddelde oppervlakte daarvan en de oppervlakte van de in de komende jaren te ontwikkelen bouwlocaties.

In de 'trechter' worden de basisstappen doorlopen van het archeologisch proces : karterend veldonderzoek, waarderend veldonderzoek, selectie op behoudenswaardigheid van de aangetroffen archeologie en tenslotte de diverse maatregelen die genomen kunnen worden. Niet ieder karterend onderzoek leidt tot waarderend onderzoek en dat op zijn beurt leidt niet altijd tot selectie. Van wat er gemiddeld overblijft in iedere fase, zijn kengetallen bekend. Deze worden gebruikt om te berekenen met hoeveel vergunningen in iedere fase rekening gehouden moet worden. Aan de hand daarvan wordt het aantal ambtelijke handelingen

bepaald dat –samen met de duur van de handelingen- tot een inschatting van de bestuurskosten leidt die voortvloeien uit het vergunningentraject.

Aan de hand van de gemiddelde oppervlakte van de vergunningen kunnen voor iedere fase de ermee gemoeide oppervlaktes worden berekend. Met behulp van kengetallen over de kosten van archeologisch onderzoek kunnen zo voor iedere fase de uitvoeringskosten worden berekend die voortvloeien uit het vergunningentraject.

De kosten die voortvloeien uit de ruimtelijke ontwikkeling worden op een vergelijkbare manier uitgerekend : de oppervlakte van de te ontwikkelen bouwlocaties wordt met behulp van de kengetallen voor de verschillende fases van het archeologisch proces omgerekend in te verwachten uitvoeringskosten. De ermee gemoeide bestuurskosten worden bepaald op 15% van de uitvoeringskosten.

In de berekening zijn verder de verschillende ondergrenzen die gelden voor de verschillende gebieden op de beleidskaart verwerkt.

De uiteindelijke totale jaarlijkse kosten die op deze manier zijn geschat, worden hieronder weergegeven.

Jaarlijks	
Bestuurslasten	€ 45.811
Uitvoeringslasten	€ 232.576
Totaal	€ 278.387

De kosten voortkomend uit vergunningverlening worden onderverdeeld in uitvoeringskosten, vaste bestuurskosten en variabele bestuurskosten. De uitvoeringskosten betreffen het archeologische onderzoek uit de diverse fasen van het archeologisch proces, zoals veldwerk in de vorm van opgraving of vooronderzoek. De vaste bestuurskosten betreffen de kosten voor de eerste plantoets van vergunningaanvragen. Deze kosten worden altijd gemaakt, omdat in deze plantoets wordt bepaald of de vergunningaanvraag met of zonder archeologische verplichtingen zal worden gehonoreerd. De variabele bestuurskosten zijn de kosten voor alle ambtelijke handelingen die het uitvoerende onderzoek begeleiden, zoals bijvoorbeeld het opstellen en beoordelen van plannen van aanpak en selectieprocedures.

De uitvoeringskosten voorkomend uit grondexploitatie worden onderverdeeld in de kosten voor karterend en waarderend vooronderzoek, de kosten voor de maatregelen opgraven, fysiek beschermen en begeleiden en daar boven op wordt nog 15% bestuurslasten gerekend.

Naast kosten voor de vergunningbehandeling en de archeologische uitvoeringwerkzaamheden is een laatste post van belang: die van de benuttingskosten. Dit zijn de kosten die ook deels afhankelijk zijn van de jaarlijkse hoeveelheid gebiedsontwikkeling. Deze kosten vormen in feite de zg. “return on investment”. Dit aspect moet een positieve invloed hebben op de identiteitsontwikkeling en de bijbehorende marketing van de gemeente.

5.2 JAARLIJKSE KOSTEN

Voor de jaarlijkse kosten is een onderverdeling gemaakt in twee kostensoorten, te weten de bestuurslasten en de uitvoeringskosten. Een derde kostensoort, de benuttingskosten, hoort vooralsnog niet bij de jaarlijkse kosten. De kostensoorten worden hieronder nader toegelicht.

1) Bestuurslasten

Deze kosten komen voort uit de publieke taak van de gemeente en bestaan uit ondermeer het opstellen van vergunningeisen, de plantoetsing en de handhaving. De jaarlijkse bestuurslasten voor de gemeente Brielle zijn weergegeven in onderstaande tabel. De kosten voor het opstellen van vergunningeisen zijn meegenomen in de plantoetsing.

Bestuurslasten	Kosten	Dekking
plantoetsing bestaande plannen	€ 7.230,00	Leges
handhaving bestaande plannen	€ 6.380,00	Leges
plantoetsing nieuwe plannen	€ 32.201,00	Leges
Totaal	€ 45.811,00	

De bestuurslasten kunnen op verschillende wijzen worden verhaald:

- Uit de **leges**. Het verbinden van archeologische voorschriften aan vergunningen heeft een directe relatie met de legesheffing, maar meer dan de werkelijke bestuurslast kan uit deze post niet worden gefinancierd. Leges mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De gemeente Brielle wil de bestuurslasten zoals weergegeven in de tabel geheel via de leges verhalen. De gemeente beraadt zich op de aanpassing van de legesverordening. Hierbij wordt uitgegaan van een laag vast bedrag, waarbij de werkelijk gemaakte kosten voor de plantoets worden gefactureerd.
- Uit de verwachte rijksbijdrage uit het **gemeentefonds**. Door het rijk (min. BZK) wordt een jaarlijkse bijdrage van € 0,61 uitgekeerd per wooneenheid in de gemeente. Voor de gemeente betekent dit een bijdrage van ca € 6.600- per jaar, uitgaand van de gegevens van het CBS op 14 januari 2008. (zie: brief van staatssecr. van OCW aan de tweede kamer van 7 febr. 2006 (kamerstukken II 2005/06, 29259, nr.21).

2) Uitvoeringslasten

Dit zijn kosten die voortkomen uit het echte veldwerk zoals de uitvoering van onderzoek, of het treffen van maatregelen zijnde opgraven, beschermen of

archeologische begeleiding. De uitvoeringslasten van de gemeente Brielle zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Uitvoeringslasten	Kosten	Dekking
Bestaande plannen	€ 17.903,00	Verstoorder
Nieuwe plannen	€ 214.673,00	Verstoorder
Totaal	€ 232.576,00	

De rol van verstoorder kan door drie partijen worden vervuld:

1. De burger.
2. de gemeente als ontwikkelaar;
3. de marktpartijen.

De kosten kunnen op verschillende wijzen worden verhaald:

- **Rechtstreeks.** Een relatief groot deel van de archeologische kosten voortkomend uit de vergunningverlening verloopt rechtstreeks via de vergunningaanvrager. Deze contracteert zelf en voldoet daarmee aan de eisen van de gemeente. Deze kosten hebben geen invloed op de financiële huishouding van de gemeente;
- uit de **grondexploitatie-opbrengsten**. Dit is de belangrijkste bron voor de dekking van de archeologie en staat het dichtst bij de kern van de wet, te weten het veroorzakersprincipe. Op het moment dat sprake is van nieuw te exploiteren gebieden, kan rekening worden gehouden met € 3-5 aan archeologische meerkosten per m². Dit getal is berekend op basis van de gemiddelde hoeveelheid uitleggegebied per jaar in de gemeente gedeeld door de totale kosten als gevolgd van het gevoerde archeologiebeleid.

3) Overige kosten

Om de archeologie niet alleen als ruimtelijke conditie in te kaderen, maar ook als inspiratie voor de leefomgeving te gebruiken, is een extra kostensoort opgenomen. Dit betreft de benuttingskosten; het betreft het laten opstellen van een benuttingsanalyse. Hierin wordt onderzocht hoe de gemeente het best gebruik kan maken van haar verleden op een manier die aansluit bij haar ambities en toekomstvisie. De gemeente Brielle stelt voor hiervoor in de begroting (2009) een reservering op te nemen van € 5.000,=.

Bijlagen

LEESWIJZER

Met dit beleidsplan is het mogelijk om, zoals de nieuwe Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) aangeeft, aan de zorgplicht voor het archeologisch bodemarchief te voldoen. Daarbij is dit beleidsplan de basis om archeologie voortaan als conditie binnen de ruimtelijke ordening mee te wegen. Dit gehele beleidsstuk is ook in digitale vorm terug te vinden op **bijgevoegde cd-rom**. Met de hierop volgende bijlagen kan het archeologisch beleid daadwerkelijk geïmplementeerd worden in de gemeente Brielle.

Bijlage I –Archeologische waarden- en verwachtingenkaart

Hier vindt u de waarden- en verwachtingenkaart van Brielle. De kaart geeft voor het grondgebied van Brielle aan voor welke gebieden een hoge, een middelhoge en een lage archeologische verwachtingen geldt. Tevens zijn op de kaart de reeds gekende archeologische waarden opgenomen. Voor de vesting van Brielle is een aparte kaart opgesteld.

Bijlage II – Kwantitatieve normen

Hier vindt u een matrix met daarop een met de beleidskaart overeenkomende aanduiding van de verschillende typen gebieden in Brielle waarbij is aangegeven bij welke oppervlakte en diepte van de bodemingreep onderzoek moet worden verricht.

Bijlage III - Archeologische beleidskaarten

Hier vindt u de beleidskaarten waarop voor de gehele gemeente is aangegeven in welke delen van de gemeente geen archeologisch onderzoek hoeft te worden verricht en in welke delen wel onderzoek wordt gevraagd.

Bijlage IV Bestemmingsregels

Hier vindt u voorbeeld-bestemmingsregels die opgenomen kunnen worden wanneer er binnen de contouren van een bestemmingsplan archeologie aanwezig is die planologische bescherming dient te genieten.

Bijlage V – Begrippen en afkortingen

Hier vindt u een lijst van gebruikte begrippen en afkortingen.

Bijlage VI – Archeologiesparend bouwen bij kassenaanleg

Hier vindt u enige praktijkvoorbeelden hoe bij de aanleg van kassen de archeologie zoveel mogelijk gespaard kan worden.

De volgende bijlagen zijn –in het bijzonder vanwege hun omvang- enkel in digitale vorm bijgevoegd (cd-rom):

Bijlage integrale tekst Startnotie archeologiebeleid.

Hier vindt u ondermeer de onderbouwing van de keuze van de gemeente Brielle voor de oppervlakenormen die gehanteerd worden bij het besluit wanneer archeologisch onderzoek vereist is.

Bijlage integrale tekst Selectiebeleid

Hier vindt u de onderbouwing van de keuze van de gemeente Brielle voor specifieke archeologische perioden en thema's, zoals die in de gemeentelijke selectieagenda zijn opgenomen. De tekst bevat tevens een scoreformulier voor de gemeentelijke waarderingscriteria van een vindplaats.

Bijlage - Instrumenten inventarisatiefase AMZ-proces

Hier vindt u een standaard Programma van Eisen voor een booronderzoek, algemene onderzoeksvragen voor een proefsleuvenonderzoek.

Bijlage - Instrumenten maatregelenfase AMZ-proces

Hier vindt u onderzoeksvragen voor een opgraving en eisen aan fysieke bescherming van een vindplaats.

Bijlage – Rapport bij de archeologische waarden-en verwachtingenkaart

Hier vindt u een verantwoording van de gevolgde werkwijze wat betreft de totstandkoming van de archeologische waarden-en verwachtingenkaart Brielle.

Bijlage I

ARCHEOLOGISCHE WAARDEN- EN VERWACHTIGENKAART BRIELLE
(separate bijlage)

ARCHEOLOGISCHE WAARDEN- EN VERWACHTIGENKAART BRIELLE VESTING
(separate bijlage)

Bijlage II

KWANTITATIEVE NORMEN: MATRIX MET ONDERGRENZEN

(separate bijlage)

Bijlage III

ARCHEOLOGISCHE BELEIDSKAARTEN

(separate bijlage)

Bijlage IV

BESTEMMINGSREGELS

In deze bijlage zijn voorbeeld-bestemmingsregels opgenomen voor het bestemmingsplan. De gehanteerde oppervlakte- en dieptegrenzen in onderstaande regels komen overeen met de kwantitatieve normen, zoals deze zijn weergegeven in de matrix zoals genoemd in bijlage II. De hieronder opgestelde regels zijn overeenkomstig de norm zoals vastgelegd in de SVBP2008.

Artikel X Waarde – Archeologie 1

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn op basis van de Monumentenverordening van de gemeente Brielle aangewezen als beschermd gemeentelijk (archeologisch) monument.

1 Bouwregels

1.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 0 m² en dieper dan 0 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

1.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

2 Aanlegvergunning

2.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharderen van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 0 centimeter;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 0 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 0 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 0 centimeter;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 0 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 0 m² of meer bedraagt.

2.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

2.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning

worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:

- 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen,
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

3 Sloopvergunning

4.1 Het is verboden voor de 'Waarde – Archeologie 1' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 0 m² en de diepte meer dan 0 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld;

4.2 aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige;

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning

4.4 de vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

4 Wijzigingsbevoegdheid

4.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- a. De bestemming "Waarde Archeologie 1", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
- b. Aan gronden de bestemming "Waarde Archeologie 1" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

Artikel X Waarde – Archeologie 2

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 30 m² en dieper dan 30 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijken de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharderen van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 30 centimeter;

- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 30 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 30 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 30 centimeter;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 30 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 30 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:
 - 4 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 5 de verplichting tot het doen van opgravingen,
 - 6 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 Het is verboden voor de 'Waarde – Archeologie 2' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 30 m² en de diepte meer dan 30 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld;

4.2 aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige;

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning;

4.4 de vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

5 Wijzigingsbevoegdheid

5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- a. De bestemming "Waarde Archeologie 2", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
- b. Aan gronden de bestemming "Waarde Archeologie 2" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

Artikel X Waarde – Archeologie 3

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharderen van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoort op een grotere diepte dan 30 centimeter;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoort op een grotere diepte dan 30 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoort op een grotere diepte dan 30 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt en de bodem verstoort op een grotere diepte dan 30 centimeter;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 30 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 100 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen

- van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:
- 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen,
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

- 4.1 Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 100 m² en de diepte meer dan 30 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld;
- 4.2 aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige;
- 4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning;
- 4.4 de vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

5 Wijzigingsbevoegdheid

- 5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:
- a. De bestemming "Waarde Archeologie 3", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
 - b. Aan gronden de bestemming "Waarde Archeologie 3" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

Artikel X Waarde – Archeologie 4

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 250 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharderen van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien

- de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
 - g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 2500 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50centimeter;
 - h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
 - i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
 - j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning één van de volgende voorschriften wordt verbonden:
 - 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen,
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 Het is verboden voor de 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden, zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders

(sloopvergunning) de aanwezige bouwwerken te slopen indien de oppervlakte groter is dan 250 m² en de diepte meer dan 50 cm bedraagt gemeten vanaf 30 cm boven het maaiveld;

4.2 aan de sloopvergunning kan in ieder geval de voorwaarde worden gesteld dat de sloop wordt begeleid door een gekwalificeerd deskundige;

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarden worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning

4.4 de vergunning kan niet worden verleend indien blijkt dat de sloop een onevenredige aantasting van de archeologische waarden van de gronden tot gevolg heeft.

5 Wijzigingsbevoegdheid

5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- c. De bestemming "Waarde Archeologie 4", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
- d. Aan gronden de bestemming "Waarde Archeologie 4" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

Definitiebepalingen

1. *Archeologisch beschermd monument*: gebied of terrein van zeer hoge archeologische waarde dat van rijkswege of gemeentewege is beschermd. Indien het monument door de Minister is aangewezen, is het beschermd conform de Monumentenwet 1988.
2. *Archeologische monumentenzorg*: zorg die zich richt op het optimaal beheer van de bodem als unieke bron van informatie over de geschiedenis van Nederland;
3. *Archeologisch onderzoek*: in een schriftelijke rapportage vastgelegd bureau- en/of veldonderzoek naar de materiële neerslag van menselijke aanwezigheid en menselijk handelen in het verleden;
4. *Archeologische waarde*: de aan een gebied toegekende waarden in verband met de kennis en studie van de in dat gebied voorkomende overblijfselen van menselijke aanwezigheid of activiteit in het verleden, tenminste ouder dan 50 jaar.
5. *Bodemversturende activiteiten*: het plegen van ingrepen die de bestemming van de grond veranderen en/of waardoor het grondwaterpeil verandert of het uitvoeren van grondbewerkingen.
6. *Boomgaard*: een kunstmatig beplant stuk grond waar vruchten- of notenbomen op gekweekt worden. De boomgaard kan zowel een esthetische als een nutsfunctie hebben.
7. *Bos*: een begroeiing die voornamelijk uit bomen bestaat met de daarbij behorende ondergroei van planten en struiken. De begroeiing kan de vorm hebben van een natuurlijk bos, productiebos of recreatief bos.
8. *Gemeentelijke archeologische beleidskaart*: kaart waarop de gemeentelijke archeologische gebieden zijn geregistreerd;

9. *Opgraving*: archeologische maatregel waarbij een aangetroffen en gewaardeerde vindplaats ex situ wordt behouden;
10. *Waarde archeologie 1*: door burgemeester en wethouders bij monumentenverordening aangewezen terrein van zeer hoge archeologische waarde (gemeentelijk monument).
11. *Waarde archeologie 2, 3 en 4*: door burgemeester en wethouders aangewezen terrein waarvan op grond van historische gegevens of door archeologische vondsten en onderzoek vermoed wordt dat het van algemeen belang is wegens zijn betekenis voor de archeologische monumentenzorg;
12. *Waterpeil*: de hoogte (het niveau) van de waterspiegel gemeten naar NAP op het moment van aanvraag van de vergunning, ontheffing of bestemmingswijziging. Dit kan betrekking hebben op zowel oppervlaktewater als grondwater.

Bijlage V

BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN

- *AMZ - Archeologische Monumenten Zorg* – proces/cyclus dat de stappen weergeeft die doorlopen moeten worden in geval een archeologische onderzoeksplicht geldt voor een gebied.
- *Archeologievriendelijk bouwen* – bouwmethode waardoor aanwezige archeologie onaangetast in de bodem kan blijven.
- *Archeologisch gebied met lage verwachting* – gebied aangeduid op de beleidskaart, waarvan de verwachting is dat er geen of weinig belangrijke archeologie aanwezig is, of waar eerder archeologisch onderzoek heeft uitgewezen dat er geen of geen verwachtings- of waardevolle archeologie meer aanwezig is. Deze gebieden kennen geen archeologische verplichtingen bij bodemingrepen.
- *Archeologisch onderzoeksgebied* – gebied aangeduid op de beleidskaart, waarvan de exacte archeologische waarde nog niet bekend is. In deze gebieden dient voorafgaand aan bodemingrepen groter en dieper dan de ondergrens onderzoek te worden uitgevoerd om vast te stellen of de bodemingreep eventueel aanwezige archeologie kan aantasten. Hiervoor gelden specifieke voorschriften.
- *Archeologisch waardevol gebied* – gebied aangeduid op de beleidskaart waarvan de archeologische waarde bekend is en bodemingrepen enkel uitgevoerd kunnen worden als deze voldoen aan specifieke voorschriften.
- *Begeleiding* – tijdens de uitvoering van een civiele ingreep kijkt de archeoloog over de schouders van de civiele aannemer mee. Indien nodig krijgt de archeoloog even de tijd om archeologische resten te bekijken en te documenteren. Voordeel van archeologische begeleiding is dat de archeologie niet vooraf uit de bodem wordt gehaald, zoals bij een opgraving, maar gelijk oplopend met de civiele ingreep. Dit proces wordt conform KNA-richtlijnen uitgevoerd.
- *Behoudenswaardig* – archeologie die op basis van de waarderingscriteria belevingswaarde, inhoudelijke kwaliteit en fysieke kwaliteit is aangeduid als belangrijke archeologie en daardoor het behouden waard is.
- *Behoud ex situ* - veiligstellen van archeologische resten door opgraven of archeologische begeleiding van civiele werkzaamheden.
- *Behoud in situ* - veiligstellen van archeologische resten ter plaatse in de bodem.
- *Beleidskaart* - kaart van het gemeentelijk grondgebied waarop de verschillende aanduidingen van archeologische verwachtings- en waardevolle gebieden is aangegeven.

- *Belevingswaarde* - waarderingscriterium om behoudenswaardigheid van archeologie vast te stellen. Met behulp van vragen over schoonheid- en herinneringswaarde wordt de belevingswaarde bepaald.
- *Booronderzoek* – veldonderzoek waarin archeologische verwachting geformuleerd in bureauonderzoek wordt getoetst. Hierin kan de bodemgesteldheid worden vastgesteld (*verkennend booronderzoek*) en de aanwezigheid van archeologische resten (*karterend booronderzoek*).
- *Bureauonderzoek* – ‘desk-research’ waarbij geïnventariseerd wordt wat de archeologische potentie is van een plangebied. Vormt de eerste stap in de inventarisatiefase.
- *Contour* – omvang van archeologische vindplaats.
- *Eisen* – eisen die gesteld worden aan de verschillende onderzoeken in het proces van de Archeologische Monumentenzorg.
- *Fysieke bescherming* – maatregelen treffen die ertoe leiden dat archeologische resten niet aangetast (kunnen) worden.
- *Fysieke kwaliteit* – waarderingscriterium om behoudenswaardigheid van archeologie vast te stellen. Met behulp van vragen over gaafheid en conservering wordt de belevingswaarde bepaald.
- *Initiatiefnemer* – in archeologische wereld gebruikelijke term voor persoon die bodemingreep doet en daardoor verplicht is het archeologisch onderzoek te laten uitvoeren en financieren.
- *Inhoudelijke kwaliteit* - waarderingscriterium om behoudenswaardigheid van archeologie vast te stellen. Met behulp van vragen over zeldzaamheid, informatie- en ensemblewaarde wordt de inhoudelijke kwaliteit bepaald.
- *Inpassing* - het aanpassen van ruimtelijke plannen / ontwerpen, zodat aanwezige archeologie niet bebouwd wordt.
- *Inventarisatie* – eerste fase van de Archeologische Monumenten Zorg, waarin aanwezigheid en waarde van archeologische resten kan worden vastgesteld.
- *IVO – Inventariserend Veldonderzoek* – onderzoek binnen inventarisatiefase, bestaande uit boor- en vervolgens proefsleuvenonderzoek.
- *Karteren* - onbekende archeologische resten opsporen en begrenzen. Doorgaans gebeurt dit in het Inventariserend VeldOnderzoek - Booronderzoek.
- *KNA – Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*. Hierin staan de processen beschreven volgens welke archeologisch onderzoek uitgevoerd dient te worden. Archeologisch uitvoerders dienen alle werk conform KNA uit te voeren.
- *Kwalitatieve normen* – samenstel van gemeentelijke waarderingscriteria en selectieagenda.
- *Kwantitatieve normen* – oppervlakte- en dieptegrenzen die gesteld worden waaronder archeologisch onderzoek verplicht wordt gesteld. Deze normen zijn afhankelijk van de legenda-eenheid van de beleidskaart waarbinnen het gebied valt.

- *Maatregel* – methode om behoudenswaardige archeologie veilig te stellen. Dit kunnen inpassing/fysieke bescherming, opgraving en archeologische begeleiding zijn.
- *Monumentenverordening* – gemeentelijke verordening waarin omgang met gemeentelijke (archeologische) monumenten is geregeld. De monumentenverordening kan ook gehanteerd worden wanneer vigerende bestemmingsplannen nog niet zijn geactualiseerd met betrekking tot archeologisch beleid.
- *Normen* – samenstel van *kwantitatieve normen* en *kwalitatieve normen*.
- *Ondergrens* – oppervlaktenorm waaronder archeologisch onderzoek niet vereist is. De ondergrenzen kunnen variëren per agenda-eenheid van de archeologische beleidskaart.
- *Onderzoeksvragen* – vragen die voorafgaand aan archeologisch onderzoek worden gesteld om gericht onderzoek te verrichten.
- *Opgraving* – het veiligstellen van archeologische resten door deze uit de bodem te halen.
- *Oppervlaktekartering* – methode, waar mogelijk uitgevoerd voorafgaand aan het booronderzoek, waarmee percelen worden belopen om zichtbare vondsten in kaart te brengen.
- *Perioden* – archeologische tijdsblokken.
- *PvA - Plan van Aanpak*
- *PvE - Programma van Eisen* – Hierin worden de eisen aan het onderzoek vastgelegd, zoals bij een proefsleuvenonderzoek, opgraving, archeologische begeleiding of fysieke bescherming.
- *Proefsleuvenonderzoek* - Doel van proefsleuvenonderzoek is om de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten vast te stellen (*'waarden'*). Onderzoek wordt in de vorm van een steekproef van de contour volgend uit het booronderzoek uitgevoerd; met de proefsleuven wordt in de regel tussen de 5 en 10 % van het oppervlak onderzocht.
- *RACM - Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten*
- *Rijksmonument* – Archeologische vindplaats die wettelijke bescherming geniet conform Monumentenwet 1988 / Wet op de archeologische monumentenzorg 2007
- *Selectieadvies* – advies over behoudenswaardigheid van de aangetroffen archeologie dat door archeologisch uitvoerder of adviseur is opgesteld na uitvoering van het proefsleuvenonderzoek.
- *Selectiebesluit* – formeel besluit door bevoegd gezag inzake archeologie waarmee wordt vastgesteld welke (delen van de) aangetroffen archeologisch behoudenswaardig is.
- *Selectieagenda* – archeologische perioden en thema's die de gemeente van belang acht.
- *Selectiebeleid* – onderbouwing van de keuzes die de gemeente heeft gemaakt ten aanzien van archeologische perioden en thema's. Uitkomst van het selectiebeleid is de selectieagenda.
- *Thema's* – archeologische onderwerpen.

- *Verdrag van Malta* – verdrag dat in Valletta, Malta is ondertekend door de Europese lidstaten en de omgang met het archeologisch erfgoed regelt. Ook wel aangegeven als *Verdrag van Valletta* of kortweg *Malta*.
- *Verkennen* – vaststellen of de bodemgesteldheid dusdanig is dat archeologische resten aanwezig en intact kunnen zijn. Doorgaans gebeurt dit in het Inventariserend VeldOnderzoek - Booronderzoek.
- *Verstoring* – door bodemingrepen als funderen, aanleg van kelders, ondergrondse parkeergarages e.d. kunnen mogelijk aanwezige archeologische resten aangetast zijn.
- *Verwachtingenkaart* – Kaart waarop de verwachting voor aanwezigheid archeologie binnen het gemeentelijk grondgebied is aangegeven.
- *Vindplaats* – contour waarbinnen zich archeologie bevindt
- *Waarderen* - de waarde van archeologische resten bepalen door aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de resten vast te stellen. Doorgaans gebeurt dit in het Inventariserend VeldOnderzoek – proefsleuven.
- *Waarderingscriteria* - aan de hand van deze criteria wordt bepaald of een archeologische vindplaats behoudenswaardig is en of deze vervolgens langs de gemeentelijke selectieagenda gehouden dient te worden.
- Wamz – Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wijziging op onder andere de Monumentenwet 1988); de wettelijke basis voor de omgang met archeologie; in werking getreden per 1 september 2007
- WRO – Wet op de Ruimtelijke Ordening 1962
- Wro – Wet ruimtelijke ordening 2008

De opgraving aan de Coppelstockstraat – Langestraat in 2002

foto: BOOR

Bijlage VI

ARCHEOLOGIESPAREND BOUWEN (BIJ KASSENAANLEG)

Kassen: voorbeelden archeologiesparend bouwen

Scenario:

Archeologiesparend bouwen op veen- en kleigrond:

Persoon x heeft het voornemen om een kas te bouwen in een gebied dat een middelhoge tot hoge archeologische waarde heeft op de gemeentelijke archeologische waardenkaart. Voor de aanleg van de kas zullen er funderingspalen worden gebruikt, die tot grote diepte beneden het maaiveld reiken (15 tot 20 meter - mv), omdat er sprake is van een zachte ondergrond (veen/klei). Het gemeentelijk archeologiebeleid schrijft een archeologisch booronderzoek voor om eventueel aanwezige archeologische indicatoren te traceren. Het booronderzoek wordt uitgevoerd en er blijkt een archeologische vindplaats in de ondergrond van de bouwlocatie aanwezig te zijn. De gemeente stelt dat er een proefsleuvenonderzoek (kosten circa 15.000,- euro) moet worden uitgevoerd of dat de vindplaats in situ moeten worden behouden. Net als in scenario 1 heeft persoon x de volgende mogelijkheden: de huidige bouwplannen door laten gaan en een duur proefsleuvenonderzoek laten uitvoeren, van het bouwplan afzien en geen nieuwe kas aanleggen of kiezen voor planaanpassing in combinatie met een archeologiesparende bouwmethode. In dit geval kan er worden gekozen voor de volgende archeologiesparende bouwmethode: in plaats van gebruik te maken van grondverdringende funderingspalen, waarbij een aanzienlijk deel van de omringende grond opzij geschoven wordt en de bodemlagen inclusief de aanwezige archeologie door elkaar raken, kan er gekozen worden voor grondvervangende palen. In het laatste geval wordt de totale verstoring van de ondergrond sterk verminderd (alleen de grond direct rond de paal wordt verstoord) en slechts een zeer klein percentage van de vindplaats wordt verstoord. De grond die voor de aanleg van de grondvervangende palen uit de bodem opgeboord wordt, kan daarnaast onderzocht worden op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. De grondvervangende palen kunnen op twee manieren worden aangebracht: Men kan het plaatsen van de grondvervangende palen beperken tot in de archeologische vondstlaag, waarbij er onder de archeologische vondstlaag traditionele grondverdringende palen worden aangelegd of men kan er voor kiezen volledig gebruik te maken van grondvervangende palen. Indien men ervoor kiest om alleen gebruik te maken van grondvervangende palen, zal er sprake zijn van hogere kosten. Als er is aangetoond dat er tot op een bepaalde diepte archeologie

in de ondergrond verwacht wordt, is het niet nodig om geheel gebruik te maken van grondvervangende palen. Voor de grond onder de archeologische vondstlaag kan men dan ook gebruik maken van traditionele grondverdringende palen, omdat er hier geen archeologie wordt verwacht en er dus ook geen archeologie verstoord kan worden.